

مطالعات زبان و ادبیات

تهران - اسفند ۱۳۹۶

نگاهی به شاخص‌های مطلوب تعامل میان ادبیات کلاسیک فارسی و سینمای تجاری

علیرضا پورشبانان^۱

ندا امیرعلایی^۲

استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه هنر تهران.

چکیده

ساخت فیلم‌های پرمخاطب تجاری با اقتباس از آثار ادبی یکی از راه‌های تعامل میان ادبیات و سینمای سرگرمی است که در طول حیات سینما، رشد و توسعه‌ی زیادی یافته و امروزه به عنوان یکی از ارکان مهم بازار سینما مورد توجه فیلم‌سازان است. از این منظر در ادبیات فارسی نیز آثار مختلفی در انواع ادبی وجود دارد که با داشتن عناصر مطلوب اقتباس در سینمای سرگرمی، می‌توان از آنها در ساخت فیلم‌های سینمایی با رویکردهای تجاری بهره‌برداری مطلوبی انجام داد. با این توصیف در مقاله‌ی پیش رو تلاش می‌شود به روش توصیفی - تحلیلی برخی شاخص‌های مناسب اقتباس از آثار ادبی در سینمای تجاری را با رویکرد جلب مخاطبان گسترده و سودآوری اقتصادی بررسی و تحلیل کرده، به برخی آثار و انواع ادبی مناسب برای ساخت تولیدات سینمایی تجاری و پرمخاطب اشاره نمود. بر این اساس به نظر می‌رسد آثار حماسی و غنایی و تعلیمی که از شاخص‌های مطلوبی چون داستان‌های جذاب، درون‌مایه‌های پرتطرفدار و ابرقهرمان‌های دوست داشتنی در کنار کشمکش‌های پرهیجان برخوردار باشند، از جمله متونی هستند که می‌توان از آنها در ساخت آثار اقتباسی تجاری استفاده نمود.

واژگان کلیدی: ادبیات کلاسیک فارسی، سینمای تجاری، سرگرمی، اقتباس.

مقدمه

سینما هنری ترکیبی است که مواد و مصالح مورد نیاز خود را از هنرهای با سابقه‌تر پیش از خود وام گرفته و به خصوص از ادبیات و روایت در آثار ادبی بیشترین تأثیر را پذیرفته است. این هنر نو پدید علاوه بر تأثیر از ادبیات، بر کار بسیاری از نویسندگان ادبیات نیز اثر گذاشته و دنیایی تازه در چشم‌انداز ذهن و تخیل نویسندگان خلق کرده است. در این ارتباط دو سویه، معمول‌ترین و البته مستقیم‌ترین راه تعامل میان ادبیات و سینما، مسئله‌ی اقتباس از ادبیات برای ساخت فیلم‌های سینمایی است که البته بعدها و با حضور تلویزیون این روند با قدرت هرچه تمام‌تر در این جعبه‌ی جادویی همواره در حال کار، نیز ادامه یافته و در قالب اقتباس برای انواع فیلم‌های تلویزیونی، انیمیشن‌های (پویانمایی‌ها) متنوع و سریال‌های کوتاه و بلند تجلی یافته است.

در یک نگاه کلی به تاریخچه‌ی ارتباط میان ادبیات و سینما در قالب اقتباس، باید گفت در سینما و تلویزیون در کشورهای مختلف دنیا به ویژه سینمای آمریکا (شامل هالیوود و سینمای مستقل) و سینمای اروپا، اقتباس، رکنی اساسی و مهم است که به تدریج بر اهمیت آن افزوده شده و در گذر از دوره‌های مختلف رشد این هنر شکل نظام‌مندتری یافته است. این استحکام روابط امروزه به حدی مهم و حیاتی است که در برخی از مهم‌ترین جشنواره‌های سینمایی مثل اسکار در

^۱ . استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه هنر تهران. Alirezap3@yahoo.com

^۲ . استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه هنر تهران. amiralaeei@art.ac.ir